

Andrei Makine

RECVIEM PENTRU EST

ROMAN

Traducere din limba franceză de
Ileana CANTUNIARI

Postfață de
Adrian-Nicolae POPESCU

AGORA

Cei răi nu au cântece. Cum
se face că rușii au cântece?

FRIEDRICH NIETZSCHE,
Amurgul zeilor

Nu mai există decât două
popoare. Rusia e încă barbară, dar
mare... Cealaltă tinerețe este America...
Viitorul planetei se află aici, între aceste
două mari lumi. Ele se vor ciocni într-o zi,
și vom vedea atunci lupte despre care trecutul
nu ne poate da nici cea mai mică idee...

SAINTE-BEUVE,
Caiete din 1847

Zilele trecute, am dat peste un carnet
cu adrese de dinainte de război. La fiecare
pagină, a trebuit să pun cruci și precizări
sinistre: *Exilat... Dispărut... Mort... Ucis
în luptă... Împușcat de inamic... Împușcat
de ai săi...*

ALFRED FABRE-LUCE,
Jurnal din Europa 1946-1947

I

Am trăit mereu cu certitudinea că acea casă care le adăpostise dragostea, iar mai târziu nașterea mea, era mult mai aproape de noapte și de constelațiile ei, decât de viața acelei imense țări de care izbutiseră să fugă, fără a-i părăsi teritoriul. Țara aceea îi înconjura, îi încercuia, însă ei erau în altă parte. Și, dacă a sfârșit prin a-i descoperi în străfundurile împădurite ale Caucazului, a fost hazardul unui joc de simboluri.

Simbolică era legătura care, într-un fel sau altul, îl unea pe orice locuitor al țării de existența mitică a stăpânului imperiului. În ascunzișul lor din munte, ei se credeau eliberați de acel cult pe care țara și chiar planeta întreagă îl închinaseră unui bătrân ce trăia ros de teama de a nu-i fi ucis pe cei ce puteau să-l ucidă. Slăvit sau urât, el se afla în inimile tuturor. Îl aclamau ziua, îl blestemau într-un șușotit febril, la căderea nopții. Ei însă aveau privilegiul de a nu-i evoca numele. De a se gândi la pământ, la foc, la apa plină de viață a torentului, ziua. Și de a se iubi și a iubi fidelitatea stelelor, noaptea.

Până când dictatorul, care-și trăia ultimul an de viață, îi readuse la ordine. În pofida maniilor sale morbide, ironia nu-i era străină, zâmbea adesea pe sub mustață. Nu voiau să vină la el? S-a dus el la ei. Muntele, care se apleca deasupra îngusteii văi unde se pitula casa lor, răsună de explozii. Se pregătea oare construirea unui baraj care să-i poarte numele? Un lac artificial creat în cinstea lui? O linie de înaltă tensiune care, conform deciziei lui, va aduce lumină în satele îndepărtate? Sau era dat la iveală un zăcământ ce-i va fi dedicat? Știa doar că, oricare ar fi fost natura acelor lucrări, umbra stăpânului imperiului era acolo.

După fiecare deflagrație, sfărâmaturi de stâncă țâșneau deasupra crestei, apoi o luau la goană în jos, pe pantă, când ca să se înfigă în hățișul de la marginea pădurii, când ca să sfâșie suprafața netedă a apei. Unele blocuri rămâneau nemișcate la doar câțiva metri de gardul de uluci care le apăra casa. Când vedeau un nou obuz de piatră, bărbatul și femeia tresăreau, desfăceau instinctiv brațele, ca și cum ar fi putut împiedica acea cădere de bolovani ce țâșneau rupând trunchiurile, smulgând zdrențe largi de țărână...

Când exploziile tăcură, se priviră și avură timp să-și spună că prezența lor nu fusese descoperită și că, așadar, locul era cu adevărat sigur, sau că poate (nu îndrăzneau s-o creadă) avea să le fie în sfârșit acceptată viața clandestină și considerată criminală... Ultima salvă nu seamănă deloc cu precedentele, li se păru că aud un ecou rătăcit care întârziase. Bucata de stâncă desprinsă din creastă era și ea diferită – plată, rotunjită și, s-ar fi putut spune, tăcută. Căderea ei aproape că nu se auzi. Atinse un copac, se ridică și își arătă adevărata natură – era un disc de granit decupat de capriciul exploziei și care se rostogoli tot mai iute. Bărbatul și femeia nu făcură nici un gest, subjuțați de rapiditatea rotației și totodată de neverosimila încetineală cu care se desfășura mișcarea prin fața ochilor lor. Văzură un trunchi ce bara drumul acestei roți de piatră, nu rupt, ci despicat precum un braț tăiat de sabie. Mărăcinișul ce ar fi putut s-o rețină păru că se dă la o parte, la trecerea ei. Un alt copac fu evitat cu o agilitate șireată, de felină. Amurgul ascunse anumite etape ale căderii – auziră, mai înainte de a vedea, pocnetul sec al ulucilor....

Discul nu le sparse casa. Se împotmoli în ea, ca în lut, pătrunzând în mijlocul ei, spintecând dușumeaua, înfigându-se tot vertical.

Bărbatul, postat la vreo sută de metri de casă, se năpusti în direcția crestei, amenință pe cineva ridicând pumnii, zvârli o înjurătură. Apoi, cu pas de automat, merse spre adăpostul lor care părea să vibreze încă, mut, de pe urma șocului primit. Mama, aflată mai aproape de ușă, nu